

många tryckfel. Vidare skulle det vara en fördel med förbättrad stringens i framställningen. Med detta sagt kan ändå konstateras att Christina Lindholm skrivit en modern lärobok, som kan rekommenderas till alla som är intresserade av sår-vård. •

Minilärobok i medicinsk gastroenterologi

Gunnar Järnerot. **Gamla och nya idiopatiska inflammatoriska tarmsjukdomar.** 69 sidor. Sollentuna: Orion Pharma AB, 1996. Pris ca 250 kr. ISBN 91-972271-4-5.

Recensent: docent Johannes Järhult, mag-tarmcentrum, Ersta sjukhus, Stockholm.

Utifrån dagens prevalenssiffror kan man uppskatta att ungefär 35 000 svenskar är drabbade av inflammatoriska tarmsjukdomar. Detta innebär i sin tur att många läkare utan specialistkunskap inom medicinsk gastroenterologi av och till får påhälsning av dessa patienter, särskilt i de tidiga stadierna av sjukdomsförloppet.

För dessa kolleger, framför allt inom primärvården, har professor Gunnar Järnerot i Örebro skrivit en komprimerad minilärobok om de inflammatoriska tarmsjukdomarna, med tonvikten lagd på klinik och medicinsk behandling.

Kunnigt och engagerat

Det har blivit en behaglig och spatiös bok i A4-format, på papper av finaste kvalitet och med tilltalande layout och illustrativa färgbilder. Järnerot skriver klart och koncist om allt man som remittent rimligen behöver känna till om ulcerös colit och morbus Crohn – samt därtill lite kort om en del mindre vanliga sjukdomar i branschen. Vetenskaplig dokumentation, inte minst från många Örebro-studier, varvas med personliga reflektioner från Järnerots långa gastroenterologiska läkargärning. Det är kunnigt och engagerat skrivet och präglad av en klädsam ödmjukhet. Järnerots kunskaper i ämnet är pondus nog.

Ett frågetecken

Det enda frågetecknet jag har satt i mitt recensionsexemplar är intill Järnerots deklara-

tion att alla patienter med inflammatoriska tarmsjukdomar – utan undantag – skall skötas av specialister i medicinsk gastroenterologi. I princip finns inte heller plats för andra vårdformer än stora länssjukhus och region/universitetssjukhus för att kvaliteten på de medicinska insatserna skall vara acceptabla. Dessa åsikter är helt i linje med dagens centralistiska mode – men likafullt obevisade trossatser. •

Inkörsport till etisk reflektion

Jan Arlebrink. **Grundläggande vårdetik – teori och praktik.** 273 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1996. Pris ca 300 kr. ISBN 91-44-61341-5.

Recensent: distriktsläkare/präst Eivor Wiking, Täby.

Medicinsk forskning och utveckling har lett till att ämnet medicinsk etik utvecklats. I takt med omvårdnadsforskningens utveckling krävs också utbildning av olika kategorier vårdpersonal i vårdetik. Utbudet av litteratur i ämnet vårdetik har på senare år ökat påtagligt. Den här boken är avsedd att användas i första hand vid undervisningen på sjuksköterske- och läkarutbildningarna, men även vid andra vårdutbildningar. Den kan även läsas av övriga intresserade. Författaren arbetar som sjukhuspräst och forskar i medicinsk etik.

Teori och praktik

Syftet med boken är att väva samman teori med praktik. Av bokens 17 kapitel ägnas de första fem åt teoretiska synpunkter kring vad etik är, människosyn, en humant förankrad vårdetik, semantik och kommunikation. Resten av boken tar bl a upp sanningssägande, etiska problem vid livets början och slut, suicid, dödsbegreppet, transplantationer, att vägra behandling, tvångsvård, prioriteringar och forskningsetik. Kapitlen är korta och avslutas med litteraturlistor. Att behandla dessa ämnen inom ramen för en kort översikt bok innebär just översikt av varje ämne.

I bokens appendix finns öv-

ningsuppgifter till varje kapitel som kan göra gruppdiskussioner mer fruktbarande och utnyttja enskilda vårdgivares erfarenheter bättre. Det är ju ibland först vid etisk reflektion och diskussion som man medvetandegör sina egna värderingar.

Språket i boken är tydligt, enkelt och lättfattligt. Författaren tar sällan egen ställning i sakfrågorna utan redovisar olika ståndpunkter.

Etiken viktigare än medicinen

Ett genomgående tema i boken är att målet med all utredning och behandling är att stärka patientens autonomi. Författaren går så långt att han säger att det etiska målet är det överordnade. De medicinska och sociala målen är underordnade. För den som utbildats i en naturvetenskapligt vinklad läkarutbildning känns detta först litet främmande, men innebär kanske att man nu först nämner den återvunna hälsans innebörd vid dess rätta namn. Hälsa utan autonomi har ju endast ett begränsat värde och behöver inte innebära god livskvalitet.

När passiv eutanasi behandlas sägs att livet inte är det högsta värdet utan att det i stället har ett relativt värde. Därigenom skulle det inte finnas någon moralisk plikt att alltid bedriva aktiv behandling. Dock är ju livet en förutsättning och har ett grundläggande värde utan vilket all övrig bedömning av eventuell livskvalitet blir omöjlig.

Indelningen av smärta är litet rörig och rubrikerna överlappande.

Författaren hävdar att den som har en integrerad livs-åskådning, vare sig den är religiös eller icke-religiös, har lättare att hantera vetskapen om den annalkande döden. Är detta verkligen sant? Att brottas med sin gud, eller det man kallar för sin yttersta tillit, kostar på. Kanske kan bearbetningen dock bli mer djupgående och stegen fram till eventuell acceptans litet mindre otrygga.

Lättläst och översiktlig

Boken är lättläst, allsidig, översiktlig och ger en bra inkörsport till en fortsatt etisk reflektion som aldrig får avstana för oss som vill vara människovårdare. •

Reumatologi för allmänläkare

Michael L. Snaith, ed. **ABC of rheumatology.** 90 sidor. London: BMJ Publishing Group, 1996. Pris £ 14.95. ISBN 0-7279-0997-5.

*Recensent: docent Anna Engström-Laurent, vikarie-
rande högskolelektor, medicinska kliniken, Norrlands
universitetssjukhus, Umeå.*

Det engelska förlaget BMJ Publishing Group ger ut s k ABC-böcker inom olika medicinska områden. Nyligen kom »ABC of rheumatology», en bok som mer är ett häfte i A4-format. Texten är lättläst och rikligt illustrerad med fina färgbilder. Bokens 20 kapitel har olika författare som alla är erfarna engelska reumatologer.

Målgruppen är framför allt allmänläkare, men även många andra yrkeskategorier kan ha glädje av denna bok.

Lättläst och informativt

Boken inleds med fem lättlästa och informativa kapitel som beskriver smärta i hand, handled, nacke, skuldra och arm, ryggsmärta, smärta i höft och knä samt i foten. Ett fylligt kapitel om osteoporos ingår. Förutom de klassiska reumatologiska diagnoserna som reumatoid artrit, spondylartropati och SLE beskrivs även fibromyalgi, artros och polymyalgia reumatica.

Ett kapitel behandlar de vanligaste laborietesterna inom reumatologisk diagnostik. Det reumatologiska teamets gemensamma arbete runt den sjuka patienten beskrivs också, och man trycker på hur angeläget det är att all farmakologisk behandling kombineras med insatser från sjukgymnast, arbetsterapeut och kurator. Även barnreumatologi avhandlas. Det avslutande kapitlet ger en kortfattad epidemiologisk bakgrund till de vanligaste reumatologiska tillstånden.

Gedigen kunskapskälla

Den brittiska synen på utredning och behandling av de reumatiska sjukdomarna är väl överensstämmande med våra svenska principer. För den som vill skaffa sig en översiktlig, men ändå gedigen och praktiskt användbar kunskap om de reumatiska sjukdomarna, rekommenderas »ABC of rheumatology» varmt. •